

Bornholms Folkeuniversitet

Vitaminer til hjernen
Program for sæsonen
2023-2024

Senest opdateret 4.-9.-2023

Bornholms Folkeuniversitet

Sekretariat:

Rønne Bibliotek

Pingels Alle 1

3700 Rønne

Telefon 56 92 68 00

<https://bibliotek.brk.dk>

Velkommen til Folkeuniversitetets aktive medborgerskab

Du sidder nu med oversigten over hvad der sker i Bornholms Folkeuniversitet i efteråret 2022 og foråret 2023. Vi præsenterer en række foredrag og kurser, der både tager nye og kendte områder op. I dette program finder du et righoldigt udbud af arrangementer, der spænder vidt rent emnemæssigt, og jeg håber at du finder et eller flere foredrag inden for områder, som du interesserer dig for.

Programmet er forsynet med en kalender, så du har let ved at orientere dig i alle aktiviteterne.

Vi arbejder med folkeoplysende undervisnings- og foredragsvirksomhed, og vores aktiviteter skal fremme demokratiforståelse og aktivt medborgerskab. Derfor er Folkeuniversitetets undervisning åben for alle. Der kræves ingen specielle forkundskaber for at deltage, og Bornholms Folkeuniversitet modtager altid gerne forslag til nye arrangementer.

Vi har fået flere ønsker om naturvidenskabelige emner, som det er svært at efterkomme med traditionelle foredrag. Vi henviser derfor til de livestreamede foredrag fra Århus Folkeuniversitet, som vises i Svaneke Bio med jævne mellemrum. Se programmet på <https://ofn.au.dk/sted/59>. Men et enkelt foredrag om rumfart med Andreas Mogensen er det da blevet til – det kommer den 2. oktober.

Der kommer jævnligt nye aktiviteter i vores kalender efterhånden som sæsonen skrider frem. Der kan derfor være foredrag som ikke er medtaget i dette program, fordi de er arrangeret efter programmets trykning. Du kan se en opdateret oversigt over alle aktiviteterne på <https://bibliotek.brk.dk>.

Bornholms Folkeuniversitet ledes af en bestyrelse, der samarbejder med øens folkeoplysende foreninger samt andre lokale foreninger og institutioner. Desuden samarbejder vi med Ældre Sagen Bornholm, således at Ældre Sagens medlemmer får 50% rabat til de fleste af sæsonens foredrag. Også unge under uddannelse får adgang til de fleste foredrag til halv pris. Vis blot studiekortet ved indgangen.

Bornholms Folkeuniversitet arbejder efter Folkeoplysningslovens §§46-51. Staten yder tilskud til undervisningen. Dette års filosofikursus – hold 2023-02 – er sammensat af et programudvalg bestående af Kurt Peters, Viggo Andreas Andersen og Henrik Aakerlund. Formanden har ansvaret for alle øvrige foredrag.

Jon Madsen
formand
Jon.Madsen@brk.dk

Kalenderoversigt over foredragene i sæson 2023-24

2023

2. september: Skandinavien – Union eller undergang
26. september: Tro om igen – Kristendom handler ikke om tro
26. september: Thomas Aquinas og gudsbegrebet (Filosofi 1/10)
2. oktober: På rumrejse med Andreas Mogensen
3. oktober: Jean-Jacques Rousseau og samfundspagten (Filosofi 2/10)
5. oktober: Erholmene som flådebase (Historie 1/4)
9. oktober: Fra ryggrad som en regnorm til go-getter (Sundhed 1/5)
10. oktober: John Locke og liberalismen (Filosofi 3/10)
19. oktober: Erholmene som flådebase (Historie 2/4)
24. oktober: Karl Marx og frihedsbegrebet (Filosofi 4/10)
31. oktober: Friedrich Nietzsche og ”Moralens Oprindelse” (Filosofi 5/10)
2. november: Dansk søredning i Østersøen i 200 år (Historie 3/4)
6. november: Gå en tur – hvor svært kan det være? (Sundhed 2/5)
7. november: Martin Heidegger og ”Væren og Tid” (Filosofi 6/10)
8. november: Moderne franske forfattere
12. november: Bornholmermalerne (Kunsthistorie 1/6)
14. november: K.E. Løgstrup og etikken (Filosofi 7/10)
16. november: Forliset ved Sose 1678 (Historie 4/4)
21. november: Niels Bohr og kvantefilosofien (Filosofi 8/10)
26. november: Oluf Høst og keramikkerne (Kunsthistorie 2/6)
28. november: Iris Murdoch og det gode liv (Filosofi 9/10)
5. december: Jürgen Habermas og erkendelsesinteresserne (Filosofi 10/10)
10. december: Symboler i kunsten (Kunsthistorie 3/6)

2024

15. januar: Hvor blev nytårsforsætterne af? (Sundhed 3/5)
17. januar: Hvad får vi ud af at læse sammen?
28. januar: Malere fra Sverige og Finland (Kunsthistorie 4/6)
29. januar: Når sundhed bliver til stress (Sundhed 4/5)
1. februar: Europas fødsel
24. februar: Skifter eller dødsbobehandlinger
3. marts: Danske og norske malere (Kunsthistorie 5/6)
7. marts: Feministen Grundtvig
4. april: Den bæredygtige forbruger (Sundhed 5/5)
7. april: Malere på Færøerne, Island og Grønland (Kunsthistorie 6/6)

Vi har alle hørt det til hudløshed, og det lyder altid såre enkelt med alle de gode råd til at rette op på kalorier, for lidt motion og for meget slik. Men hvorfor virker det så ikke? Vores sundhed i hverdagen er ikke så enkelt at forholde sig til. Både fysiske, psykiske og sociale faktorer spiller ind, og emner som stress, ensomhed og selvværd bliver ofte undervurderet selv om de spiller en afgørende rolle for helbredet.

Vi får i denne foredragsrække 5 nedslag i alt muligt andet end kosttabeller, men med stort fokus på motivation og bevidsthed om at vi selv kan gøre en forskel i vores eget valg af livsstil.

Mandag den 9. oktober 2023 kl. 19:

Fra rygrad som en regnorm til go-getter med hang til vinterbadning

Ved Marina Aagaard

Marina Aagaard er master i sundhed og træning fra SDU. Hun har arbejdet med både eliteatleter og motionister på alle niveauer. Hendes foredrag er baseret på forskning i at koble mental og fysisk sundhed med nogle overkommelige metoder, så alle kan nå nogle resultater.

Mandag den 6. november 2023 kl. 19:

Gå en tur – hvor svært kan det være?

Ved idrætskonsulent Flemming Torsten Sørensen, DGI

Det enkle kræver at man vælger det komplicerede fra. Ellers virker det ikke. Om værdien af en gåtur øges ved en teoretisk beregning af antallet af kalorier, der forbrændes undervejs, er nok tvivlsomt. Men selvfølgelig spiller det en rolle, at hjernen påvirkes af nogle stoffer der frigives i kroppen når vi traver af sted. Er det motivation / inspiration til at gå – er det den fysiologiske baggrund / behov – er det oplevelsen og de andres gode historier om deres ture – eller er der helt andre grunde til at vi skal bevæge os? Flemming giver en nænsom blanding af det hele, tilsat en portion forskningsbaserede fakta om at det virker.

Mandag den 15. januar 2024 kl. 19:

Hvor blev nytårsforsætterne af? Det er altså indviklet at leve enkelt

Ved Ole Nisbeth

Hvert år får motionscentre mange nye kunder i starten af januar, og hvert år aftager besøgene igen i februar og igen i marts. Ånden er redebon, men kødet er skrøbeligt, og danskerne er langt fra de eneste eksperter i dårlige undskyldninger for at udsætte alle forandringer til i morgen. Hvad er det lige der kommer på tværs? Ole Nisbeth er uddannet idrætsfysiolog og ved, at alle vægtvogternes patentløsninger har en stærkt begrænset holdbarhed, men også at et godt grin hjælper på det meste.

Mandag den 29. januar 2024 kl. 19:

Når sundhed bliver til stress

Ved stresskonsulent Katrine Marie Jensen

Det er al ære værd at sætte sig nogle mål om en synligt forbedret sundhed – især synligt for omgivelserne – men når nu kalenderen allerede er fuld af aftaler kan der altså ikke lige blive tid til at gøre ret meget ved det. Manglende resultater og dårlig samvittighed over at målene fortøner sig giver lavere selvværd, og så er vi allerede på vej ned ad skråplanet. Skal nytårsforsætterne virkelig igen udsættes et år? Stresskonsulenten har set det før, for ubalancen mellem omgivelsernes stigende forventninger og vores egne dalende præstationer er et signalement af en folkesygdom.

Torsdag den 4. april 2024:

Den bæredygtige forbruger

Ved Leif Sønderberg

Mange tror det er dyrt at leve mere bæredygtigt, men bæredygtig livsstil kan faktisk give dig mere overskud på lønkontoen. Vi kan gøre en forskel for naturen og klimaet ved at ændre på vores forbrug, men det kan være svært at finde ud af, hvordan man gør.

Hvordan påvirker vi dem, der har ansvar og indflydelse på vores forbrugsmønstre? Producenter og politikere skal sørge for, at forbrugerne har et godt udbud af ansvarligt producerede varer, at de er til at betale og at de er tydeligt mærket.

Hvis alle gør en indsats for at leve bæredygtigt, bidrager vi til at nå FN's Verdensmål om fødevarer, energi, klima, forbrug og produktion. Det vil gavne os selv, vores medmennesker og vores fælles fremtid.

Alle foredragene holdes på Rønne Bibliotek, Pingels Alle 1, Rønne

Den samlede pris for de 5 foredrag er 600 kr. pr. deltager.

For medlemmer af Ældre Sagen Bornholm er prisen 300 kr. Medlemskort skal vises.

Tilmelding sker ved at sende en mail til Jon.Madsen@brk.dk med oplysning om navn og hold 23-01. Beløbet indbetales til konto nr. 6958 000 848 0036 med anførelse af navn og hold 23-01. Tilmeldingen er først gyldig, når Folkeuniversitetet har modtaget betalingen.

Adgang til enkeltforedrag koster 150 kr., som betales ved indgangen.

For medlemmer af Ældre Sagen og studerende er prisen 100 kr. Medlemskort skal vises.

Filosofi

Store tænkere – fra

Thomas Aquinas til Habermas

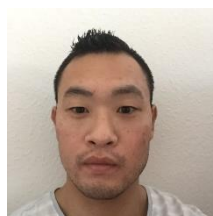
Hold 23-02

"I Philosophien finder jeg de meest velmagende Bær" – H.C. Andersen

I efterårets filosofiske foredragsrække vil vi kronologisk forfølge tanker inden for religionsfilosofi, politisk filosofi, erkendelsesteori, filosofisk antropologi, etik og moderne videnskab fremsat af tænkere, der har været retningsgivende og skoledannende i vores filosofiske tradition. Vi begynder i middelalderen med Thomas Aquinas, der stadig er aktuel i religionsfilosofien og i øvrigt normgivende inden for den katolske kirke og afslutter med en endnu levende filosof, der er aktuel i international politisk debat, nemlig Jürgen Habermas. Imellem disse ikoner behandles yderligere otte filosoffer, der har været med til at sætte den filosofiske dagsorden i europæisk tænkning, og som stadig er uomgængelige og udfordrende.

Nyd derfor disse ti filosofiske bær – sprængfyldt med vitaminer til hjernen.

Tirsdag d. 26. september, kl. 19.00:

Thomas Aquinas og gudsbegrebet

Ved cand.mag.,ph.d. Anders Hee Nørbjerg Poulsen, SDU

I foredraget vil vi se på Thomas Aquinas' fem "beviser" for Gud og i forbindelse hermed komme ind på tankegods fra Aristoteles, som Aquinas er inspireret af i sine fem "veje" til Gud. Desuden vil vi se på Aquinas' afvisning af Anselm af Canterburys såkaldte ontologiske gudsbevis og her komme ind på universaliestriden (hvilken status har universalier, dvs. almenbegreber, som fx Gud?). Endelig vil vi træde et skridt tilbage og spørge, når "gudsbeviser" er svaret, hvad var da spørgsmålet, der foranledigede det svar (gudsbeviser)?

Tirsdag d. 3. oktober 2023 kl. 19:

Jean-Jacques Rousseau og samfundspagten

Ved ph.d. Kasper Lysemose, København

”Jeg følte før jeg tænkte. Det er menneskenes lod. Men jeg mærkede det mere end nogen anden.” Sådan skrev Rousseau i sine *Bekendelser*. Mens Descartes havde fundet sit grundlag i mennesket som ’tænkende ting’, mente Rousseau derfor, at man måtte begynde med følelsen. I menneskets naturtilstand var det følelser, der karakteriserede det: en glæde ved at være (selvkærligheden) og en spontan udvidelse af denne glæde til andre (medfølelsen). Men tabet af denne tilstand betød, at mennesket befandt sig i en ganske anden situation. Dets selvkærlighed var forvandlet til en besidderisk egenkærlighed, og forholdet mellem mennesker til en konkurrence om status og privilegier. Det havde ført til uligheden, og efter at have skrevet om den - som svar på et prisopgavespørgsmål udloddet af akademiet i Dijon - stillede Rousseau sig selv det videre spørgsmål: kan mennesket indgå en samfundspagt, hvor det kan redde dets oprindelige frihed og lighed?

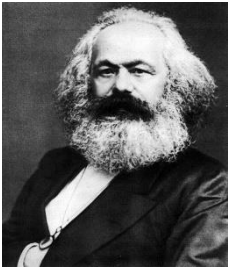

Tirsdag d 10. oktober 2023 kl. 19:

John Locke og liberalismen

Ved cand.mag., ph.d. Thor Hennelund, SDU

I 1689 udgav liberalismens fader, John Locke, det for den politiske filosofi så centrale værk *Anden afhandling om styreformen: Et essay om borgerstyrets sande oprindelse, rækkevidde og formål*. I samtiden var Lockes insisteren på menneskets ukrænkelige ret til at råde over sit eget liv kontroversiel; for os er det en selvfølge. I forelæsningen vil vi tage et nærmere kig på Lockes politiske tænkning, hvis virkningshistorie blandt andet trækker tråde til såvel den amerikanske som franske revolution, de moderne demokratiers opståen og den danske grundlov.

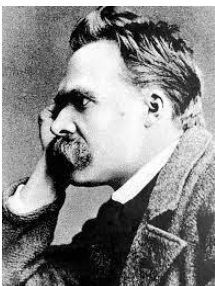

Tirsdag den 24. oktober 2023 kl. 19:

Karl Marx og frihedsbegrebet

Ved ph.d.-stipendiat Lotte List, CBS

”Menneskene skaber deres egen historie, men de skaber den ikke efter forgodtbefindende, ikke under selvvalgte, men under umiddelbart forhåndenværende, givne og overleverede forhold,” skrev Karl Marx i 1851. Marx var en tvangens, undertrykkelsens og udbytningens tænkere, men han var også frihedens tænkere. Den måske største konflikt i den lange filosofiske tradition efter Marx har gået på netop det: Er mennesket underlagt kapitalismen som et mekanisk system, der med nødvendighed driver historien frem efter et på forhånd fastlagt mønster, eller er det et frit væsen, der skaber sit eget samfund og sin egen historie? Foredraget præsenterer Marx’ filosofiske humanisme gennem en diskussion af frihedsbegrebet i spillet mellem natur og historie.

Tirsdag den 31. oktober 2023 kl. 19:

Friedrich Nietzsche og ’Moralens Oprindelse’

Ved mag.art., ph.d. Martin Pasgaard-Westermann, København

Friedrich Nietzsche (1844-1900) udgav i 1887 værket *Moralens Oprindelse* med undertitlen *Et stridsskrift*. Nietzsche undersøger heri, hvordan vores moralske værdier har udviklet og etableret sig, for dernæst at give en sønderlemmende kritik af den vestlige filosofi og kristendommen. Vores moralske værdier er præget af ressentiment, grusomhed mod os selv (samvittighed), og et asketisk ideal, der ikke bare gennemsyrrer hele vores vestlige kultur, men tillige driver os længere og længere ind i en livsfornægtende nihilisme. Nietzsche stiller i *Moralens Oprindelse* spørgsmålet om værdien af moralen for livet. Han opstiller en skarpsindig – og kontroversiel – modsætning mellem ”herremoral” og ”slavemoral” og leverer et passioneret og stridslystent forsøg på at afdække grunden for det moderne menneskes forståelse af sig selv og livet – og et forsigtigt udkast til en anden moral og livsfilosofi.

Tirsdag den 7. november 2023 kl. 19:

Martin Heidegger og 'Væren og Tid'

Ved mag.art. Jørgen Hass

Martin Heidegger er en af de mest omstridte filosoffer i det 20. århundrede. Han mistede sin (katolske) tro kort før Første Verdenskrig uden at kunne tilslutte sig universitetsfilosofiens idealistiske systemer, men søgte i det ufuldførte værk *Væren og Tid* at gennemføre en ateistisk analyse af den menneskelige tilværelse som afsæt for en virkelighedsforståelse.

Tirsdag den 14. november 2023 kl. 19:

K.E. Løgstrup og etikken

Ved cand.mag., ph.d. Bjørn Rabjerg

Den danske teolog og filosof K.E. Løgstrup (1905-81) er bedst kendt for sine tanker i hovedværket *Den etiske fordring*, om hvordan vi skal mindes om, at vi holder det andet menneskes liv i vore hænder – og at vi selv er holdt i andres hænder. Vi er nemlig oftest så optagede af vores egne projekter og bekymringer, at vi glemmer afgørende forhold i vores tilværelse. Vores opmærksomhed er alt for ofte så begrænset, at vi helt glemmer, at vi lever udleveret til andre mennesker og til et univers, der ikke kun yder modstand, men også er vores livsgrundlag. Dermed bliver vores forhold til omgivelserne (fx naturen og andre mennesker) trivielt, men hvordan kan trivialiteten overvindes, så vi får blik for det væsentligste i vores livsgrundlag? Her spiller kunsten en vigtig rolle.

Tirsdag den 21. november 2023 kl. 19:

Niels Bohr og kvantefilosofien

Ved lektor, ph.d. Jens Olaf Pepke Pedersen, DTU

Vi kender mest Niels Bohr som den berømte fysiker, der var med til at udvikle kvantefysikken. Men Bohr beskæftigede sig også meget med den filosofiske fortolkning af den nye fysik. Kvantefysikken indebar et brud med den klassiske måde at betragte naturen på, som var kendetegnet ved kausalitet og determinisme. I atomernes verden støder vi på fænomener, som vi ikke kender fra vores dagligdag, og som vi derfor ikke har noget godt sprog for, og som til tider også er i modstrid mod vores erfaringer. I foredraget vil vi se på nogle af kvantefysikkens mærkværdigheder og med udgangspunkt i Bohrs fortolkning vil vi se på nogle filosofiske konsekvenser.

Tirsdag den 28. november 2023 kl. 19:

Iris Murdoch og det gode liv

Ved ph.d.-stipendiat Anne Eggert Stevns, AU

Den britiske romanforfatter og moralfilosof Iris Murdoch (1919-99) er kendt for at behandle eksistentielle og moralfilosofiske temaer i både sin filosofi og skønlitteratur. Omdrejningspunktet i foredraget er primært det filosofiske værk, og vi kommer her især ind på Murdochs forståelse af kærligheden, det gode, det onde og skønheden, som ifølge Murdoch er nogle af de vigtigste og mest grundlæggende temaer i den menneskelige eksistens. Murdoch arbejdede som moralfilosof primært ud fra et dydsetisk perspektiv, hvilket vil sige at hun var meget optaget af sammenhængen mellem kærlighed, godhed, sandhed, skønhed og opøvelsen af en god (dydig) karakter. Her vil vi især komme ind på, hvordan Murdoch filosofisk argumenterede for, at beskæftigelsen med skønlitteratur kan være en mulig vej til personlig moralsk udvikling og en hjælp til udfoldelsen af det gode liv.

Tirsdag den 5. december 2023 kl. 19:

Jürgen Habermas og erkendelsesinteresserne

Ved cand.mag. & mag.art. Arno Victor Nielsen, København

Jürgen Habermas arvede Frankfurterskolen (Adorno og Horkheimer), men forkastede dens pessimisme og nihilisme. Det er Nietzsche der er problemet. Hans totale og radikale fornuftskritik, som Heidegger endda ville overbyde, er et farvel til al videnskab. I *Erkendelse og Interesse*, Habermas første store værk, viderefører han Adornos berømte kritik af positivismen, men uden at smide barnet ud med badevandet. Afhængigt af om du vil beherske, forstå eller forandre verden – de tre erkendelsesinteresser – spalter videnskaberne sig ud. Positivismen er sådan set i orden, bare den holder sig på måtten. Da postmodernismen dukker op ca. 20 år senere, slår Habermas til igen, for postmodernismen, især i dens franske varianter, er ikke andet end en ny omgang Nietzsche. Og Nietzsche er fjenden i Habermas hele filosofi.

Alle foredrag i denne serie holdes i mødesalen på Rønne Bibliotek. Den samlede pris for de 10 foredrag er 1.000 kr. For medlemmer af Ældre Sagen er prisen 500 kr. Medlemskort skal vises.

Tilmelding sker ved at sende en mail til Jon.Madsen@brk.dk med angivelse af dit navn og hold 23-02. Samtidig indbetales beløbet på konto nr. 6958 000 848 0036 med angivelse af dit navn og hold 23-02. Tilmeldingen er først gyldig når Folkeuniversitetet har modtaget indbetalingen.

Adgang til enkeltforedrag koster 150 kr., som betales ved indgangen. For medlemmer af Ældre Sagen og studerende er prisen 100 kr. Medlemskort/studiekort skal vises

Kunsthistorie

Hold 23-03

I år starter vi med at se nærmere på Bornholmermalerne, som omkring forrige århundredeskifte satte klippeøen på det kunstneriske landkort. Efter en gennemgang af symboler i billedkunsten, som er et konkret efterspurgt emne, retter vi efter nytår fokus mod det nordiske udtryk i malerkunsten lige fra Finland til de nordatlantiske øer.

Bornholmermalerne

Ved kunsthistoriker Mathilde Teglgaard Nielsen

Søndag den 12. november 2023 kl. 14:

Den tidlige modernisme: Karl Isakson, Olaf Rude, Edvard Weie og Niels Lergaard

Søndag den 26. november 2024 kl. 14:

Oluf Høst, surrealist på besøg i kunstmiljøet og keramikere

Søndag den 10. december 2023 kl. 14:

En dybere betydning? Symboler i kunsten

Ved kunsthistoriker Mathilde Teglgaard Nielsen

Store nordiske malere i det 20. århundrede

Ved kunsthistoriker Birgitte Zacho

Søndag den 28. januar 2024 kl. 14:

Malere fra Sverige og Finland

Søndag den 3. marts 2024 kl. 14:

Danske og norske malere

Søndag den 7. april 2024 kl. 14:

Malere på Færøerne, Island og Grønland

Alle foredragene holdes i mødesalen på Rønne Bibliotek.

Den samlede pris for de 6 foredrag er 600 kr. For medlemmer af Ældre Sagen er prisen 300 kr.

Medlemskort skal vises. Tilmelding sker ved at sende en mail til Jon.Madsen@brk.dk med angivelse af dit navn og hold 23-03. Samtidig indbetales beløbet på konto nr. 6958 000 848 0036 med angivelse af dit navn og hold 23-03. Tilmeldingen er først gyldig når Folkeuniversitetet har modtaget indbetalingen.

Adgang til enkeltforedrag koster 150 kr., som betales ved indgangen. For medlemmer af Ældre Sagen og studerende koster enkeltforedrag 100 kr. Medlemskort/studiekort skal vises.

Årets tema er Bornholms søfartshistorie med stolte traditioner og grumme forlis.

Torsdag den 5. oktober 2023 kl. 19 og
Torsdag den 19. oktober 2023 kl. 19:

Ertholmene som flådebase

Ved museumsinspektør Jakob Seerup

I 1684 etablerede Christian 5. en flådebase på Christiansø. Det gjorde han blandt andet fordi, Sverige i 1679 havde grundlagt en ny flådebase i Karlskrona i Blekinge, som var erobret fra Danmark få år før. Det betød at den svenske flåde nu var betydeligt tættere på København end før, hvor den kun havde base på Skeppsholmen i Stockholm. Havnen i Blekinge var isfri tidligere end Stockholm, og dermed var den svenske flåde en trussel i en langt større del af året. I de samme år blev den danske flådes hovedbase, Holmen i København, betydeligt udbygget, og snart anlagde også den russiske zar Peter den Store en flådebase i Sankt Petersborg. Christiansø var dermed blevet en del af en større udbygning af flåde faciliteter i Østersøen, som i sin substans var fransk inspireret. Det viste sig dog snart, at der var grænser for, hvor meget glæde den danske flåde egentlig havde af Christiansø. Svenskerne og andre fjender fandt hurtigt ud af, at man bare kunne sejle udenom... Til gengæld flyttede utilpassede eksistenser og politiske fanger snart ind.

Museumsinspektør Jakob Seerup fortæller om Christiansøs historie som flådebase og sætter historien i et internationalt perspektiv. Samtidig besvarer han en række andre spørgsmål: Hvorfor anlagde man ikke en base på Bornholm i stedet? Hvordan gik det, da englænderne angreb basen? Og hvorfor er Christiansø stadig Forsvarets ejendom?

Torsdag den 2. november 2023 kl. 19:

Dansk søredning i Østersøen i 200 år

Ved Henning Bender

Kun de færreste ved at en organiseret dansk søredning i Østersøen startede årtier før der overhovedet var tænkt på stationer langs den jyske vestkyst. Det farligste sted på skibenes hovedvej mellem Vesteuropa og Rusland var farvandet omkring Bornholm, værst ved de undersøiske rev og sandbanker mellem Dueodde og Nexø. Netop her blev en af verdens første redningsstationer oprettet 1822-24. Om dette og den videre udbygning til et selvstændigt statsligt østdansk redningsvæsen handler foredraget. En dramafyldt historie præget af skibsforlis, redninger og store ofre fra redningsfolkernes side. Det store kildemateriale benyttes her for første gang.

Torsdag den 16. november 2023 kl. 19:

Forliset ved Sose 1678

Ved museumsinspektør Jakob Seerup

”Det var en mørk og stormfuld aften...” Natten mellem den 4. og 5. december 1678 stødte ca. 18 svenske transportskibe på grund ved Sose Rev. Om bord på skibene var svenske soldater, officerer og deres familier, der var taget til fange i Brandenburg. Et ukendt antal af svenskerne druknede, og de overlevende gik en usikker tid i møde – dog blev de ikke massakreret, sådan som ”Bornholms Befrier” Jens Koefoed foreslog! Deres skæbne og hvad der skete med deres faner og våben, siger meget om 1600-tallets krige og Danmarks position i dem.

Alle foredrag i denne serie afholdes på Rønne Bibliotek. Den samlede pris for alle 4 foredrag er 500 kr. For medlemmer af Ældre Sagen er prisen 250 kr. Tilmelding sker ved at sende en mail til Jon.Madsen@brk.dk med angivelse af dit navn og hold 23-04. Samtidig indbetales beløbet på konto nr. 6958 000 848 0036 med angivelse af dit navn og hold 23-04. Tilmeldingen er først gyldig når Folkeuniversitetet har modtaget indbetalingen.

Adgang til enkeltforedrag koster 150 kr., som betales ved indgangen. For medlemmer af Ældre Sagen og studerende er løssalgsprisen 100 kr. Medlemskort/studiekort skal vises.

Se også foredraget ”Skandinavien – union eller undergang” under de enkeltstående foredrag.

Bibliotekernes Historiefestival september-november 2023

Under Bibliotekernes Historiefestival er der gratis adgang til at deltage i flg. livestreamede dialogmøder med oplæg fra historikere som debatteres af alle deltagere i hele landet:

Torsdag den 21. september 2023 kl. 16.30: Afvigere
Oplæg ved Sarah Smed, Danmarks Forsorgsmuseum

Torsdag den 12. oktober 2023 kl. 16.30: Den kolde krig – før, nu og i fremtiden?
Oplæg ved Peer Henrik Hansen, Koldkrigsmuseum Langelandsfort

Torsdag den 16. november 2023 kl. 16.30: Ungdomsoprør og rødstrømper
Oplæg ved Jytte Nielsen, Det Kongelige Bibliotek

Lørdag den 25. november 2023 kl. 11: Den kolde krig - foran og bag os

Lørdag den 25. november 2023 kl. 14: Hjælper det at sige undskyld? En samtale om afvigere

Møderne foregår på Rønne Bibliotek. Du tilmelder dig ved at sende en mail til roennebibliotek@brk.dk

Enkeltstående foredrag

Lørdag den 2. september 2023 kl. 11:

Skandinavien – union eller undergang

Ved ph.d. Rasmus Glenthøj, SDU

I 1864 erklærede en af tidens største statsmænd sig for ”meget stærk skandinav”. Ordene var Otto von Bismarcks, og den preussiske politiker, der forenede Tyskland var også parat til at samle Skandinavien. Det samme var Napoleon III og dronning Victoria. Frygten for undergang fik radikale revolutionære, fremtrædende politikere og kongelige til at stræbe efter at samle Sverige, Norge og Danmark i en union. På trods af konkrete forfatningsudkast og hemmelige forhandlinger blev skandinavismen dog aldrig til virkelighed. Det har fået historikere til at afskrive den som en svermerisk fantasi, mens de har set de tre skandinaviske nationalstater som historiens uundgåelige afslutning. I foredraget fortæller Rasmus Glenthøj en helt anden historie og viser alvorlige planer om statskup, krig, bortførelse af den danske kongefamilie, revolution og indsættelse af Sverige og Norges konge på den danske trone. Foredraget bygger på bogen *Union eller undergang* (2021), som Glenthøj har skrevet sammen med sin norske kollega Morten Nordhagen Ottosen.

Foredraget holdes på Bornholms Museum, Sankt Mortens Gade 29, Rønne.

Der er gratis entre til dette foredrag. Medarrangør: Grundtvigsk Forum.

Tirsdag den 26. september 2023 kl. 19.30:

Tro om igen – Kristendom handler ikke om tro

Ved lektor Anders Klostergård Petersen, AU

Anders Klostergaard er skeptisk over for den troskategori, som langt de fleste forudsætter som grundlæggende for både kristendom og religion. Ser man på oldtidssprogene, findes der faktisk ikke et begreb for tro (også bibeloversættelsers gengivelse af hebraisk ‘emunah,’ ‘aman,’ ‘pistis’ og ‘pisteuein’ er fejlagtige). Det i sig selv er dog ikke et afgørende argument for, at ‘tro’ som fænomen er udelukket, men det afhænger selvsagt af, hvad man overhovedet forstår ved ‘tro’. Klostergård vil bruge foredraget til at præsentere sin nyeste tænkning om emnet og anledningen til at samtale med ‘troseksperter’ om, dels Hvad skal vi overhovedet forstå ved begrebet tro, og er det berettiget at lægge så megen vægt på troen, som stort set alle gør, når de taler om religion og kristendom? Provokerende og forstyrrende spørgsmål - ja, men indimellem må man altså tro om.

Foredraget holdes i Præstegårdsladen, Pistolstræde 12, Rønne.

Prisen er 50 kr., der betales ved indgangen. Medarrangør: Grundtvigsk Forum.

Mandag den 2. oktober kl. 19:

På rumrejse med Andreas Mogensen

Ved Ole J. Knudsen, Aarhus Universitet

Ligesom Odins ravne Hugin og Munin samlede viden og nyheder ind i jernalderen og vikingetiden, kredser ESA-astronaut Andreas Mogensen ombord i Den Internationale Rumstation ISS over hovedet på os i disse måneder. Aftenens foredragsholder er kommunikationsmedarbejder på Aarhus Space Centre og ambassadør for Huginn-missionen. Ole J. Knudsen vil fortælle om nogle af de forsøg og projekter, som Andreas Mogensen deltager i på sin 6 måneder lange rummission, og om nogle af de aktiviteter, som er i gang rundt omkring i Danmark på skoler og museer i forbindelse med Huginn-missionen. På rumstationen arbejder Andreas både med forskning og med husholdning, og du kan spørge Ole om alt hvad du gerne vil vide om arbejdet som astronaut.

Foto: Andreas Mogensen/ESA

Foredraget holdes i mødesalen på Rønne Bibliotek.

Prisen er 150 kr. For medlemmer af Ældre Sagen og unge under uddannelse er prisen 100 kr.

Medlemskort/studiekort skal vises.

Onsdag den 8. november 2023 kl. 19:

Moderne franske forfattere

Ved dr.phil., ph.d. Benjamin Boysen, København

Franske fristelser – ufrihed, ulighed og bitterhed: Den franske litteratur er i topform i disse år med knivskarpe, rørende og grumt morsomme romanportrætter af vores samtids ømmeste punkter.

Sidste år fik **Annie Ernaux** fuldt fortjent Nobelprisen i litteratur, fordi hun ”konsekvent og fra forskellige vinkler udforsker et liv præget af stærke forskelle med hensyn til køn, sprog og klasse”. Ernaux’s sanselige blanding af den personlige erfaring og den sociale historie har tryllebundet en voksende læserskare både herhjemme og internationalt, hvor særligt det fængslende erindringsværk *Årene* (2007) er brændt igennem. I en sanseligt rørende samfundsanalyse udvider *Årene* romanens jeg-fortæller til et kollektivt ”vi” eller ”man”, som genlever vores fælles politiske og materielle samfundshistorie fra tresserne og frem.

Eller tag den dybt kontroversielle og prisvindende **Michel Houellebecq**, der er kendt og berygtet for sin galgenhumoristiske karakteristik af den vestlige verdens totale fremmedgørelse og bitterhed. I hans forfatterskab har markedskræfterne fået frit spil og har forgiftet alle områder af livet: Den seksuelle frigørelse blev snarere en seksuel fremmedgørelse, og liberalismen har sprængt alt til atomer. Men i hans seneste store roman, *Tilintetgøre* (2022), skulle der være lys for enden af tunnelen og håb for kærligheden!

Hvor Houellebecq skriver om mænd, der er seksuelt udmagrede og frustrerede, erklærer **Virginie Despentes**, at hun skriver for alle de kvinder, der mere føler sig som King Kong end Kate Moss! *The Guardian* har betegnet hende som ”en rock’n roll Zola”, og ligesom Houellebecq, skriver hun ud fra et yderst samfundskritisk udgangspunkt i sine romaner. Hun brød for alvor igennem med romantrilogien *Subutex* 1-3 (2015-2017), der med et rigt og broget persongalleri giver stemme til dem, globaliseringen tog på sengen.

Édouard Louis er en mindre sprælsk, men mere direkte og indigneret samtidsforfatter. I sine selvbiografiske romaner skriver Louis med stor dvælende følsomhed og råhed om vold, sexisme samt total økonomisk, kulturel og moralsk armod i Frankrigs underklasse. I *Færdig med Eddy Bellegueule* (2015) og *Voldens historie* (2017) tager Louis udgangspunkt i sin families historie, der dels er afsættet for en forbitret systemkritik, dels for en bevægende og trist historie om frigørelse fra fattigdom og fordomme i den moderne arbejderklasse.

Foredraget holdes på Rønne Bibliotek. Prisen er 50 kr. for alle.

Onsdag den 17. januar 2024 kl. 19:

Hvad får vi ud af at læse sammen?

Ved dramaturg, cand.phil. Birgitte Hesselaa

Birgitte Hesselaa har i en lang årrække været ekstern lektor i dansk litteratur ved både RUC og Københavns Universitet. Nu arbejder hun med at få læserne til at diskutere de bøger, som de læser, med hinanden.

”Læsegruppernes dag” er kommet for at blive. På Bornholm er der omkring 50 aktive læsekredse, hvor deltagerne mødes om at uddybe en fælles interesse for et emne eller et forfatterskab.

Der er altid plads til flere læsegrupper, hvor deltagerne selv bestemmer hvad de synes er vigtigt at beskæftige sig med. Kom og bliv inspireret og giv dit besyv med.

Der er gratis adgang til dette foredrag, der holdes på Rønne Bibliotek.

Torsdag den 1. februar 2024 kl. 17 – 21:

Europas fødsel –

dannelsen af den vestlige mentalitet set gennem kunst og samfund

Ved Søren Kaspersen, lektor emeritus ved Københavns Universitet

Som optakt til Europa-parlamentsvalget 9. juni 2024 inviterer Folkeuniversitetet, Europe Direct Bornholm og Europabevægelsen til en dannelsesrejse igennem hovedlinjer i den europæiske kulturhistorie fra antikkens afslutning over middelalderens stater og renæssancens bykultur til enevælde og centralisering. Det er en ordentlig mundfuld, så vi byder på et måltid mad undervejs.

Der er gratis adgang til foredraget, som holdes i mødesalen på Rønne Bibliotek. Tilmelding sker ved at sende en mail til Jon.Madsen@brk.dk med navn(e) på deltager(ne). Medarrangører: Europe Direct Bornholm og Europabevægelsen.

Lørdag den 24. februar 2024 kl. 14:

Skifter eller dødsbobehandlinger

Ved genealog Erik Kann

Skifteprotokoller rummer nogle af de vigtigste oplysninger overhovedet for slægtsforskere, og materialet markerer sig ikke blot som særdeles velbevaret men også som noget af det kilde-materiale, der rækker længst tilbage i tid.

Det er i skifteprotokollen regnskabet skal gøres op, ikke blot over det jordiske gods men også over børnenes fordeling på ægteskaber, og sidst men ikke mindst over de eventuelle uægte børn, der kunne bruge skifteretten som afsæt for mulige økonomiske krav.

Ud fra en række praktiske eksempler får vi i foredraget en introduktion til benyttelsen af det omfattende kildemateriale. Vi inviteres med indenfor i Rasmus' gård, den dag skiftekommissionen gennemgår alle skabe og skuffer. Det er en helt overvældende detaljerigdom, der møder os. Vi følger også modens luner i skifterne og finder frem til de bønder, der var mest "fremme i skoene" i landsbyen

Foredraget holdes i mødesalen på Rønne Bibliotek. Medarrangør: Bornholms Slægts- og Lokalhistoriske Forening. Der er gratis adgang for foreningens medlemmer og entre på 50 kr. for øvrige deltagere.

Torsdag den 7. marts 2024 kl. 19.30:

Feministen Grundtvig

Ved Lone Køller Martinsen

Det er omdiskuteret i forskningen hvorvidt Grundtvig virkede for kvindesagen. I dette foredrag vil Lone Kølle Martinsen argumentere for at det gjorde han, og hun vil komme med eksempler på kvinder som han støttede i deres emancipationsiver, ligesom foredraget vil diskutere vejen frem mod ordinationen af de første kvindelige præster i 1948. Endelig vil hun i foredraget belyse, hvorfor koblingen mellem religion (grundtvigianisme) og kvindesagsfrigørelse har været så stedmoderligt behandlet i kvinde- og kønsforskningen, og hvad vi kan gøre for at redde de kilder der kan gøre os klogere på de kvindelige grundtvigianeres historie.

Foredraget holdes i Præstegårdsladen, Pistolstræde 12, Rønne. Prisen er 50 kr., der betales ved indgangen. Medarrangør: Grundtvigsk Forum.